

Kossuth TSz (KÖH 87769): A lelőhely Tiszavalk K-i szélén, a falutól 50 m-re K-re, a Tiszavalki-főcsatorna jobb teraszán, a csatornától 200 m-re Ny-ra, a közút közvetlen közelében, attól D-re helyezkedik el. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor frissen szántott és tárcsázott volt, mely jó látási viszonyokat biztosított. 90×45 m-es területen szórványosan őskori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Négyesi határ (KÖH 16940): A lelőhely Négyestől 1,1 km-re DK-re, Tiszavalktól 1,5 km-re ÉNy-ra, a két település közigazgatási határán, egy enyhe dombon helyezkedik el. Átvágja a közút. Az úttól D-re található mezőgazdasági területet magas gyom fedte a bejárás során rossz látási viszonyokat biztosítva. Az úttól É-ra található kukorica nem tette lehetővé a terepbejárást. Egy 70×60 m-es területen szórványosan gyűjtöttünk rézkori kerámiatöredékeket.

Csengeri Piroska véleménye szerint e lelőhely poligonja nem egyezik meg a Patay Pál által az 1960-as években feltárt neolitikus telepével. Az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájának híres teleprészlete mintegy 500 m-re D-re található, és a P. Fischl Klára által *Négyes, Csám-szög* néven (KÖH 85399) 2013-ban bejelentett lelőhellyel azonos.

Temető-dűlő (KÖH 87767): A lelőhely Tiszavalktól 500 m-re Ny-ra, a közút közvetlen közelében, attól D-re egy nagyobb domb É-i lejtőjén helyezkedik el. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor frissen szántott volt, mely közepes látási viszonyokat biztosított. 60×50 m-es területen szórványosan rézkori és római kori (szarmata) kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Fekete László, Csengeri Piroska, Simon József, Galkó József, Toronya Zsolt, Gregóczki Gergő, Nagy S. József.

TÓTH KRISZTIÁN

356. Tiszavasvári, 9. lelőhely (Dancs tehenészet) (KÖH 24070)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **Ő, N, Á**

A város É–ÉNy-i felében, a Keleti-főcsatorna jobb partján, a 36-os műút és a Tiszadob felé tartó út között, a helyi halastó közvetlen közelében az ún. Dancs-tehenészet területén található a lelőhely. A tehenészet folyamatos bővítése miatt a lelőhelyen korábban két alkalommal is folytatott feltárást a Jósza András Múzeum. 2010-ben megelőző ásatással egy középső neolitikumtól újkorig tartó többretegű településrész 78 objektuma került elő, 2012-ben a régészeti felügyelet negatív eredményt hozott.

2014-ben a meglévő tehenistállóktól Ny-ra újabb két istállót építettek, és az alapozási munkálatok előtt régészeti feltárást végeztünk. A feltárást 2014. szeptember 25. és 29. között zajlott.

A jelenlegi örökségvédelmi előírásoknak megfelelően csak a beruházás földmunkáival bolygatott területet lehetett feltárni. Esetünkben ez az istállók falainak keskeny (50 cm) alapozási árkát jelentette, mivel az épületek belső területének betonozott padlója alá csak sekély kavicságyat töltöttek, ami 20–30 cm vastagságú humusz eltávolítását jelentette csak, ebben a mélységben azonban még a régészeti objektumok nem jelentkeztek. A beruházás által érintett kb. 35×60 m-es terület K-re, a már meglévő istállók felé lejtett, így Ny-i felében néhány objektumot sikerült megfigyelni már a 20–30 cm-es humuszos szinten, míg K-i részen az objektumok mélyen, 80 cm-nél jelentkeztek.

A feltárást megkezdése előtt a kérdéses terület É-i felén Vízler Csaba próbaszondát nyitott, s annak metszetszála alapján ismerem a lelőhelyrész rétegviszonyait. Mivel a keskeny alapozási árokban kis eséllyel lehet a régészeti objektumokat megfigyelni, kibontásuk még ennél is bonyolultabb lett volna, a megrendelővel megegyeztünk, hogy a beruházás által érintett területet K-i és D-i felében az objektumok jelentkezési szintjéig, a többi részen pedig az építkezés által megkívánt szintig humuszosolunk. A földmunka megkezdésével az objektumok sűrűsödése alapján jelöltem ki az említett részeket a mélyebb humuszosolásra.

Az említett módon, a megrendelő szíves hozzáállásával legalább az objektumok számát sikerült megbecsülnünk, feltárást ledokumentálni, felszínrajzot készítenünk, s az ígéretesebbeket feltármunk (függetlenül attól, hogy az építkezés nem is bolygatta volna). Az É-i részen, ahol csak sekélyen humuszosolást végeztek, bizonytalanul sejlettek fel a régészeti objektumok körvonala, vagy csak a cserepek csoportosulása valószínűsítette esetleges létezésüket, s feltehetőleg sokat nem is sikerült észlelnünk.

A feltárást több körülmény is nehezítette, mint több napos esős idő, vagy az, hogy a humuszosoláshoz kezdetben nem megfelelő kanalat szereltek a munkagépre, mindez pedig a megrendelő állandó sürgetését és csökkenő jóindulatát eredményezte.

Összességében 68 objektumot dokumentáltunk és rajzoltunk is le a felszínen, ebből csak 15-öt tártunk fel. A feltárt objektumok (ahogyan a csak feltárást dokumentáltak esetében is) legnagyobb részt a gödrök tették ki, de kibontottunk két sírt, egy megújított sütőkemencét, valamint egy nagyrészt ép fazekakat tartalmazó gödröt is. Fontos megjegyezni, hogy az említett négy objektum a jelenlegi szabályozás szerint a földben maradt volna vagy fel sem fedezzük, mert vagy nem estek az alapozási árok vonalában, vagy azoktól mélyebben feküdtek. A megkutatott kb. 2000 m²-es területen sűrű, több korszakos lelőhelyrészletet sikerült megfigyelni: a 92-es melléklet nélküli sír zsugorított csontváza a 81-es őskori gödrrel feltehetőleg egyidős, s a korszakhoz tartozhat több olyan feltárást dokumentált gödör, amelynek a felszínén kagylómaradványokat figyeltünk meg. A 101-es sütőkemence (128: annak megújítása) alját Árpád-kori cserepekkel tapasztották ki, a 94-es sír rossz megtartású csontváza melletti egyéltű rövid kard (sax), valamint a vállon talált állatfejes csatnyelv az 5–6. századi keltezését valószínűsíti.

A feltárást dokumentált objektumokat visszafedés előtt geotextillal fedtük.

Munkatárs: Kiss László.

KÖRÖSFŐI ZSOLT

357. Tivadar, Madai-tag (KÖH 82323)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **Sza, H, Á**

2013. május 29–30. között próbafeltárást végeztünk a Beregi komplex árapasztási és ártér-revitalizációs fejlesztés projekt előzetes régészeti dokumentációjának elkészítéséhez. A lelőhely a Tisza egyik – természetes módon – elhagyott meanderének É-i magaspártján húzódik. Az ásatás során 2 nyeles házat, 3 cölöplyukat, 3 gödröt, 1 gazdasági objektumot és egy objektum nélküli edényt találtunk. Ezek az Árpád-korra datálhatók. Bacskai István végzett műszeres leletfelderítést, ennek során egy avar szíjvég, két honfoglaló övveret és egy császárkori csipesz került elő a nyitott szelvényről K-re. Feltételezhető a több rétegű telep, és egy temető megléte a lelőhelyen.

2014. június 12–24. között és augusztus 11-én kivetelezés közbeni feltárást végeztünk a projekt által érintett töltés nyomvonalán. A feltárást a 2013-ban megkezdett szelvényről K-re folytattuk. Ezalatt további 49 objektumot, zömében gödröket és cölöplyukakat, valamint három házat dokumentáltunk. Az előkerült leletanyag vegyes keltezésű. A telep egy része 9–10. századi, míg a másik késő császárkori Bereg-kultúrára datálható. Ezt erősíti meg Bacscai István műszeres leletfelderítése is. Ennek során három honfoglaló csörgőgombot, fülesgombot, övveretet, valamint 2. századi dénárokat, egy császárkori emailos fibulát és köves bronzgyűrűt talált a szelvény körül.

Munkatársak: Bocz Péter, Sipos Attila Csaba.

TOLDI ZOLTÁN

358. Tolnanémedi, Kapospart utca (KÖH 88095)

(Tolna m.) B, I

A Sió–Kapos ivóvízminőség-javító beruházás régészeti felügyelete során május 8-án a Kapospart utca letelején, a Petőfi u. 2. sz. ház telkének végével egy vonalban, a kidobott földben néhány embercsontot figyeltem meg, valamint egyetlen mészbetétes edénytöredéket találtam. A gépkezelő szerint koponyacsont is előkerült, a sír pedig az árok É-i falában folytatódott, de ennek az árok falainak megnyesésével sem találtam nyomát. Az árok alját is megkapartam, de sírfolt nem jelentkezett. A jelenlegi nyomvonalról közvetlenül D-re halad a régi vízgerinc, tőle É-ra pedig egy MATÁV-kábel fut. Az É-i metszetben teljes mélységig recens elemeket is tartalmazó rétegek futnak. A megbolygatott csontváz valószínűleg nem régészeti korú.

K. NÉMETH ANDRÁS

359. Tolnanémedi, Kís Gyánt (KÖH 88083)

(Tolna megye) Ő

Terepbejárást végeztem a tervezett pincehelyi szennyvíztelep helyén, a határ K-i szélén, a 65-ös főút és a Kapos közti, mély fekvésű területen április 15-én és 23-án. Leleteket, néhány jellegtelen, őskori cserepet csak a terület DK-i, enyhén kiemelkedő sarkában találtam. A domb magasabb, már Tolnanémedi határába eső folytatásában, a főúttól D-re, a szennyvíztelep kerítéséig hasonló leleteket találtam.

K. NÉMETH ANDRÁS

360. Tomor határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, B

A Szélessávú körzethálózat fejlesztés, optikai kábel elhelyezése oszlopsoron és alépítményben (Edelényi, Szikszói Kistérség; optikai kábelépítés; I. ütem) című projekt kapcsán Szendrőlád, Lábdesenyő, Balajt, Damak, Hegymeg, Tomor, Monaj, Nyésta, Abaújszolnok, Lak, Kupa és Szakácsi települések kül- és belterületén haladó nyomvonalra vonatkozóan előzetes régészeti dokumentációt készített a Herman Ottó Múzeum a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ megbízásából. A terepbejárásokat 2014. szeptember 29. és október 1. között végeztük.

Árnyék-oldal (KÖH 88265): A lelőhely Tomor falutól K-re, közvetlenül a kertek mögött, a Tomort és Kupát összekötő földúttól közvetlenül É-ra található. Itt egy 300×50 m-es területen intenzív bronzkori lelőhelyet azonosítottunk.

Pusztaszőlő-alj (KÖH 88219): A lelőhely Kupa falutól D-re a Kupai-Vadász-pataktól Ny-ra, a Magyar-hegy lábánál, a Kupát Tomorral összekötő földúttól D-re található. A Magyar-hegy lábánál egy 30×30 m-es területen szórványos őskori kerámiát gyűjtöttünk.

Munkatársak: Tóth Krisztián, Galkó József, Gregóczi Gergő, Juhász Ádám, Nagy S. József, Simon József és Toronya Zsolt.

FEKETE LÁSZLÓ

361. Tornyosnémeti, Mézestábla (Mézes-Lamos) (KÖH 16920)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, B, Kö, Kk, Kú, Ú, I

Tornyosnémeti M30 gyorsforgalmi út (3-as sz. főút korrekciója) Tornyosnémeti–Országhatár közötti szakasz (244+825–246+525 kmsz.) építését megelőzően a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. és a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ között 2014. március 14-én szerződés jött létre egy geofizikai vizsgálatokon és próbafeltárások eredményein alapuló előzetes régészeti dokumentáció elkészítésére. A lelőhelyen a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ megbízásából Herman Ottó Múzeum terepbejárást végzett az érintett a nyomvonalon 2012-ben. Az érintett út teljes területe Tornyosnémeti közigazgatási határában húzódik. A bejárás során a földmunkával érintett nyomvonalszakasz mindkét oldalát 50-50 m szélességben vizsgálták át. Az elkerülő út tervezett nyomvonalára két nyilvántartott régészeti lelőhely esik. A Mézes-tábla lelőhelyen a terepbejárás során őskőkori és szórványos középkori telepnyomokat azonosítottak. A Lamosföld nevű határrészben (KÖH 16922) szintén terepbejárás során találtak késő középkori megtelepedésre utaló leletanyagot.

A Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ a területen geofizikai felmérést végzett. Kevés, biztosan régészeti korú anomália volt azonosítható. A nagyrészt a Mézes-tábla lelőhelyre eső felmérésnek elsősorban középső részén és ÉK-i végén voltak biztosan régészeti korú jelenségek. Körülöttük elszórtan további, bizonytalan jelek láthatóak, melyek lehetnek régészeti korúak is. Összességében elmondható, hogy a vizsgált terület régészeti szempontból érintett, azonban a geofizikai módszerrel kutatók, nyomvonalba eső területeken a felmérés alapján szórványosan azonosíthatóak régészeti jelenségek.

A miskolci Herman Ottó Múzeum az előzetes régészeti dokumentációja II. részének elkészítését az Ásatárs Kft bevonásával végezte el. A próbafeltárást 2014. október 14. és november 4-e között elvégeztük.

A területen eredetileg két lelőhely Mézes-tábla és Lamosföld volt elkülönítve, de ezek összeértek és az ásatáson is egyként kezeltük őket, Mézes-Lamos elnevezést használva.

Összesen 84 szondát nyitottunk meg, ebből két szondát kissé át kellett helyezni, mert a földútba tervezték meg őket (37. és 79.). A 64. szondára pedig rábontottunk. A 3., 5. és 6. szondák – kisajátítási problémák miatt – kimaradtak. Régészeti pozitív szondák száma 58, negatív szondák száma 23.

A szondák megnyitását az 1.-nél kezdtük. A 2. szondától kezdve már érzékeltünk egy, a humuszréteg alatti világosbarna altalajt és alatta egy újabb eltemetett humuszréteget. A 7–8. szondák alapján a talaj rétegzettsége ezen a szakaszon: 40–50 cm humusz, 30–50 cm világosbarna erdei talaj, 40–70 cm sötétbarnafekete eltemetett humusz, sárga nyers altalaj. Az eltemetett humuszréteg oka az érintett területtől Ny-ra húzódó, É–D-i irányú magas dombhát (Cserehát része), ami erózióbázisként fedhette